

Nr 9.

Utlåtande i anledning av väckta motioner om åtgärder för tryggnad av fiskerätt åt befolkningen i Norrland.

Tredje lagutskottet har till behandling förehått två inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nr 158 i första kammaren av herr *Andersson*, *Axel*, och herr *Edin* samt nr 206 i andra kammaren av herr *Gunnarsson* m. fl.

I motionerna, vilka äro likalydande, har hemställts att riksdagen i skriftelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om skyndsamt utredning och förslag till åtgärder i syfte att trygga fiskerätt åt befolkningen i Norrland.

Beträffande de skäl, som åberopats till stöd för motionärernas förslag, får utskottet hänvisa till motionerna.

Frågan om tillgodogörandet av kronans fiskevatten.

I 7 § lagen den 27 juni 1896 om rätt till fiske stadgades, att ström- och insjöfischen vid kronans överloppsmarker, allmänningar, parker och holmar ävensom vid oavvittrad mark finge, där ej kronan dessa fisken sig eller annan enskilt förbehållit, mot skälig avgift och på fastställda villkor nyttjas av de inom häradet eller socknen boende efter tillstånd av länsstyrelsen eller, såvitt fråga vore om fiske vid kronopark, av domänstyrelsen. De fisken, som avsågos med lagrummet i fråga, benämndes i lagen allmänna kronofisken. Sedan avvittningen slutförts, förekomma sådana fisken numera i stort sett endast vid kronoparker och inom områden som vid avvittning lämnats odisponerade såsom överloppsmark. Beträffande de s. k. enskilda kronofiskena — d. v. s. sådana av strandägarrätt oberoende fisken, vilka av ålder tillhört kronan och i jordeboken äro upptagna såsom särskilda lägenheter av kronatur — föreskrefs i 8 § nyssnämnda lag, att sådana fisken skulle vara förbehållna kronan och hennes rättsinnehavare. Vid sidan av de »allmänna» och »enskilda» kronofiskena har man att räkna med sådant fiske som tillkommer kronan på grund av privaträttslig äganderätt till fastighet. Dylikt fiske förekommer i stor utsträckning t. ex. i vatten som hör till fastigheter under vattenfallsstyrelsens, fångvårdsstyrelsens eller försvarsmyndigheternas förvaltning. Några särskilda bestämmelser om detta privaträttsliga fiske meddelades ej i 1896 års lag, utan kronan ansågs beträffande detsamma ha enahanda fiskerätt som andra strandägare.

Under tiden före framläggandet av förslaget till 1950 års fiskerättslagstiftning har frågan om tillgodogörandet av kronans fiskevatten varit föremål för två särskilda utredningar. Sålunda avgåvo 1915 års *jakt- och fiskesak-*

kunniga den 18 december 1922 förslag till åtgärder i ämnet, innefattande bland annat ändringar i 1896 års lag och i fiskeristadgan (SOU 1923:58). Förslaget föranledde emellertid icke någon lagstiftning. Sedermera uppdrogs åt den s. k. *fiskevattensutredningen* att verkställa utredning och avge förslag rörande möjligheterna att åvägabrunga ett ändamålsenligt utnyttjande av kronans fiskevatten. Fiskevattensutredningen föreslog i sitt den 1 september 1939 framlagda betänkande (SOU 1939:28) nya förvaltningsbestämmelser för kronovattnen. De »allmänna» kronofiskena skulle enligt fiskevattensutredningens förslag mot avgift upplåtas antingen till enskilda personer, som vore bosatta å eller invid kronoparker eller kronoöverlopsmarker eller därstädes hade sitt arbete, för bedrivande av husbehovs- eller i förekommande fall yrkesfiske, eller till enskilda personer, sammanslutningar eller organisationer för bedrivande av sportfiske. »Enskilda» kronofisken skulle upplåtas på arrende företrädesvis för yrkesfiske i den ordning och under de villkor, som för varje fall prövades lämpliga. »Privaträttsliga» kronofisken skulle upplåtas i samband med den fastighet, till vilken fisket hörde. Både för »enskilda» och »privaträttsliga» fisken skulle emellertid för vissa fall gälla, att de skulle upplåtas enligt de å de »allmänna» kronofiskena tillämpliga reglerna. Angående den rätt till fiske i kronans vatten, som tillkomme lapparna, skulle vad därom särskilt vore stadgat äga tillämpning. De av fiskevattensutredningen i angivna hänseenden föreslagna bestämmelserna ha emellertid icke blivit genomförda.

Också *fiskerättskommittén* uttalade i sitt betänkande (SOU 1947:47), att de »allmänna» kronofiskena i första hand borde upplåtas till ortsbefolkningen till husbehovsfiske men att därjämte även upplåtelser till sport- och yrkesfiske borde få förekomma. Denna fråga borde enligt kommitténs mening lösas genom fristående förvaltningsföreskrifter. Bestämmelsen i 7 § 1896 års lag ansåg kommittén icke böra bibehållas, när den vore till hinder för ett rationellt utnyttjande av fisket. Vad slutligen angick 8 § i nyssnämnda lag fann kommittén, att de »enskilda» kronofiskena borde behandlas lika med fisken, som tillhörde enskilda personer eller förvärvats av kronan genom privaträttsligt fång. Ej heller regeln i 8 § borde därför erhålla någon motsvarighet i den av kommittén föreslagna lagstiftningen om rätt till riske.

I propositionen till 1950 års riksdag med förslag till lag om rätt till fiske (nr 60) uttalade *chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Sträng*, att han i de avseenden, varom här är fråga, delade fiskerättskommitténs uppfattning (s. 88). Vad särskilt gäller de enligt fiskerättskommitténs mening påkallade fristående förvaltningsföreskrifterna beträffande kronans fiskevatten yttrade departementschefen, att han övervägde att föreslå vissa ändringar i bestämmelserna angående utnyttjandet av dessa vatten (s. 5).

I sitt utlåtande över propositionen (utl. nr 23/1950) betonade också *tredje lagutskottet*, som i här berörda delar ej fann anledning till erinran mot propositionen, att ortsbefolkningens möjlighet till nyttofiske borde tryggas t. ex. genom upplåtelse av kronans fiskevatten. Utskottet erinrade i

detta sammanhang om att för åtskilliga sjöar i Norrbottens och Västerbottens län, där avvitrningen medfört en mindre lämplig reglering av fiskerätten, en särskild utredning påginge under ledning av f. d. generaldirektören L. Berglöf (s. 35, 44 och 49).

Tredje lagutskottets utlåtande godkändes av riksdagen.

Det i propositionen nr 60/1950 förebådade förslaget om fristående förvaltningsföreskrifter i fråga om kronans fiskevatten föreligger numera i form av en inom jordbruksdepartementet utarbetad *promemoria*, vilken för närvarande är under remissbehandling. De i promemorian förordade bestämmelserna ha i stort sett grundats å fiskevattensutredningens betänkande. Sälunda föreslås i promemorian att, där så erfordras för ortsbefolkningens försörjning med fisk, fiske bör upplåtas till yrkesfiskare, som försälja sin fisk i orten, och till personer bland ortsbefolkningen för fiske till husbehov. Frågan huruvida företräde skulle givas åt yrkesfiskare eller husbehovsfiskare borde avgöras efter fiskeförhållandena och efter ortsbefolkningens behov och önskemål. I den mån behov av fiske, som nyss nämnts, icke föreläge, borde fisket upplåtas till andra fiskande, såsom yrkesfiskare, vilka försälde sin fångst på annan ort, samt sport- och nöjesfiskare. De förordade bestämmelserna avses skola gälla såväl för »allmänna» kronofisken som för kronofisken av »enskild» och »privaträttslig» natur.

Den utredning rörande vissa fiskerättsliga spørsmål i fråga om sjöarna i Norrbottens och Västerbottens län, varom tredje lagutskottet erinrade i sitt utlåtande nr 23/1950, har ännu icke slutförts.

Möjligheten av att utnyttja andra fiskevatten än kronans för tillgodoseende av det i motionerna angivna syftet.

Vad beträffar särskilt rekreativfisket anförde departementschefen i propositionen nr 60/1950, att dettas intressen bäst torde befrämjas genom att städer och andra samhällen, större industriföretag och friluftorganisationer upplåte egna eller för ändamålet arrenderade vatten till amatörfiske (s. 6).

I sitt utlåtande nr 23/1950 gav tredje lagutskottet uttryck för en motsvarande uppfattning i det utskottet uttalade, att ortsbefolkningens möjlighet till nyttofiske i småsjöar och vattendrag borde tryggas — förutom genom upplåtelse av kronans fiskevatten enligt vad förut nämnts — genom att exempelvis kommunerna upplåte egna eller för ändamålet arrenderade vatten (s. 49).

Utskottet.

Motionärerna anse det vara angeläget ur försörjningssynpunkt, att den bofasta befolkningen vid fiskevattnen i Norrland beredes tillgång till fisket i dessa vatten. Också rekreativintresset motiverar enligt motionärerna, att de norrländska fiskevattnen finge stå öppna för långt flera människor än nu vore fallet. I sistnämnda hänseende ha motionärerna särskilt tätorternas befolkning i åtanke.

De av motionärerna framförda synpunkterna finner utskottet värda beaktande. Som framgått här ovan har inom jordbruksdepartementet upprättats förslag till bestämmelser angående förvaltningen av kronans fisken. Dessa förvaltningsföreskrifter, vilka medgiva att kronans fiskevatten upplåtas till yrkesfiske, husbehovsfiske samt sport- och nöjesfiske, åsyfta att beträffande kronovattnen tillgodose de intressen, motionärerna företräda. Genom att de föreslagna föreskrifterna avse alla slags kronovatten, torde de kunna åstadkomma, att sådana vatten bliva upplåtna till fiske i betydligt större omfattning än hittills. Utskottet vill betona önskvärdheten av att förevarande fråga snart avgöres.

Det bör framhållas, att till kronovatten som avses med nämnda författningsförslag i princip höra de av lappväsendet disponerade fiskevattnen. Enligt författningsförslaget skall fiske å kronovatten emellertid upplåtas endast såframt hinder ej möter på grund av stadgande i annan författning. Ett sådant stadgande är 56 § första stycket lagen den 18 juli 1928 om de svenska lapparnas rätt till renbete i Sverige. Där föreskrives att å område, som blivit anvisat till lapparnas uteslutande begagnande, endast lapp äger fiska. Enligt tredje stycket av sagda lagrum må dock jämväl annan medgivas tillstånd att utöva fiske å dylikt område, såvida detta kan ske utan fara för tillgången på fisk och utan besvärande intrång för lapparna. Jämväl i fiskevatten, varöver lapparna förfoga, finnes alltså viss möjlighet till fiske av det slag, motionärerna avse. Motionärerna önska tydligen, att också denna möjlighet skall utvidgas. Enligt utskottets mening böra emellertid överväganden om vidsträcktare fiskeupplåtelser i lappmarksvattnen anstå. Det är självklart att vid dylika överväganden lapparnas berättigade intressen liksom även naturskyddsintressen böra i full utsträckning tillgodoses.

Vad beträffar önskemålet att bereda ortsbefolkning och sportfiskare tillgång också till fiskevatten i enskild ägo får utskottet hänvisa till rekommendationen i propositionen nr 60/1950 att kommuner, industriföretag och friluftorganisationer böra tillhandahålla egna eller arrenderade vatten till amatörfiske. Som nämnts har denna tanke vunnit anslutning i utskottsutlåtandet över propositionen. Däremot hyser utskottet icke den åsikten, att ifrågavarande önskemål skall tillgodoses genom förslag om att den enskilda fiskerätten inskränkes.

På anförda skäl hemställer utskottet,

att förevarande båda motioner, i den mån de icke kunna anses besvarade genom vad ovan anförts, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 19 april 1951.

På tredje lagutskottets vägnar:

ÅKE HOLMBÄCK.

Vid detta ärendes behandling ha närvarit

från första kammaren: herrar Holmbäck, Carl Eriksson, Nils A. Larsson, Werner, Eskilsson, Grym och Ivar Nilzon*;

från andra kammaren: herrar Åhman, Andersson i Mölndal*, Johansson i Torp, Utbult, Levin, Jansson i Aspeboda*, Larsson i Karlstad och Persson i Appuna.

*) Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herrar Larsson i Östersund, Grym, Åhman, Johansson i Torp och Utbult, vilka ansett att utskottets utlåtande bort ha följande lydelse:

»Motionärerna anse — — — (lika med de tre första styckena i utskottets utlåtande) — — — utsträckning tillgodoses.

I propositionen nr 60/1950 har uttalats en rekommendation att kommuner, industriföretag och friluftorganisationer bära tillhandahålla egna eller arrenderade vatten till amatörfiske. Dylika upplätelser, vilka tredje lagutskottet vid 1950 års riksdag i sitt utlåtande över propositionen synes vilja förorda också för nyttofiske, skulle givetvis vara ägnade att tillmötesgå önskemålet att bereda ortsbefolkning och sportfiskare tillgång även till fiskevatten i enskild ägo. Emellertid torde sådana frivilliga upplätelser icke visa sig tillräckliga för här avsedda syften. Dessa motivera enligt utskottets mening uttryckliga författningsföreskrifter till säkerställande av ortsbefolkningens och sportfiskarnas intressen jämväl vad gäller enskilda vatten. Det synes utskottet lämpligt att utredning och förslag härom kommer till stånd i samband med arbetet å en reformerad fiskevårdslagstiftning. Utredningen bör därvid särskilt taga sikte på möjligheterna att till allmänheten upplåta av bolag och andra ekonomiska sammanslutningar ägda fiskevatten, som mångenstädes i Norrland nu utnyttjas i mycket ringa utsträckning. Utskottet vill i anslutning till det anförda betona det önskvärda i att arbetet med fiskevårdsreformen bedrivs så skyndsamt som möjligt och att resultatet därav snarast framlägges i form av lagförslag.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen ville i anledning av förevarande motioner i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa utredning om och för riksdagen framlägga förslag till författningsföreskrifter i syfte att bereda tillgång till fiske i de enskilda fiskevattnen i Norrland såväl åt den bofasta befolkningen vid fiskevattnen som åt den sportfiskeintresserade allmänheten.»